

– Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua/>

13. Дані звітності Національного банку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
14. Зачосова Н. В. Кадровий менеджмент у системі економічної та фінансової безпеки комерційного банку / Н. В. Зачосова // Сучасна економіка. – 2011. – Випуск 5. – С. 14–25.
15. Яременко С. М. Комплексна система економічної безпеки банку й управління нею / С. М. Яременко // Зб. наук. пр. «Фінанси, облік і аудит». – К.: ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», 2011. – Вип. 17. – С. 209–215.

УДК 336:378

Ищук Л. И., к.е.н.

Луцький національний технічний університет

ПЕРЕДУМОВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В статті проаналізовано економічні засади реформування механізму фінансування вищих закладів освіти.

Ключові слова: реформування системи освіти, механізм фінансування, витрати на освіту.

Ishchuk L.

PRECONDITIONS OF IMPROVING MECHANISM OF FINANCING THE HIGHER EDUCATION

Economic principles of reformation mechanism of financing the higher education establishments are analyzed in the article.

Key words: Reformation of the system of education, mechanism of financing, expense on education.

Ищук Л. И.

ПРЕДПОСЫЛКИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМА ФИНАНСИРОВАНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье проанализированы экономические принципы реформирования механизма финансирования высших заведений образования.

Ищук Л. И.

Ключевые слова: реформирование системы образования, механизм финансирования, затраты на образование.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сьогодні рівень освіти суспільства визначає економіко-соціальний розвиток та місце України серед розвинених країн. Освіта повинна допомогти відповісти на виклики, що стоять перед нею в соціальній і економічній сферах, у забезпеченні національної безпеки і зміцненні інститутів держави. Саме «соціальне замовлення» суспільства і держави буде визначати напрямки розвитку і зміни системи освіти України.

Завдання полягає в тому, щоб забезпечити доступ як до загальної освіти, так і до фахової освіти, націленої на конкретну професійну діяльність, приділяючи пильну увагу навичкам і здібностям.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Теоретичні проблеми механізму функціонування закладів вищої освіти постійно знаходилися в центрі уваги економічної науки. Багато цікавих ідей з реформуванням механізму фінансування вищої освіти розроблено в працях таких науковців як В. Врублевський, Г. Дмитренко, К. Корсак, І. Каленюк, В. Луговий, І. Молчанов, В. Паламарчук, А. Чухно та ін.

Цілі статті. Мета даної статті полягає в обґрунтуванні ряду положень, конкретних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення механізму фінансування вищої освіти в сучасних умовах.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Спорідненість реформування механізму фінансування із загальним рухом економічних і соціальних реформ, що відбуваються в Україні, є найважливішим для реформування системи вищої освіти.

Основні домінанти реформування механізму фінансування на новому етапі – правові, економічні, структурні, управлінські зміни. Без сумніву, що можлива зміна домінант на різних етапах. Можна виділити цілий ряд проблем, які впливають на сучасний стан вищої освіти в цілому, і особливо на її фінансування:

– суспільна: розрив між суспільними потребами і запитами – з одного боку, і механізму фінансування освіти – з іншого;

– протиріччя між задекларованою рівністю можливостей отримання вищої освіти і реальною її доступністю для різних груп населення;

– економічна: розрив між ринковим характером економіки країни, що формується і залишковим характером фінансування вищої освіти;

– структурна: невідповідність функціонально-територіальної і організаційної структур системи вищої освіти потребам суспільного розвитку, розвитку освіти і задачам економічної і соціальної реформ;

– управлінська: необхідність суспільної участі в управлінні фінансування системою освіти – з одного боку, і неефективність існуючих управлінських схем, технологій, управління – з іншого.

Аналіз свідчить, що підходи до освітнього планування можна класифікувати по трьох групах [4]:

– соціально-демографічний підхід. Його прибічники бачили в освіті специфічний товар, що гарантується громадянам конституцією і освітніми законами. Виходячи з демографічних даних, проводились розрахунки, на основі яких робились висновки про кількість необхідних місць для освіти на всіх рівнях системи;

– підхід «затрати – прибуток». В його рамках освіта трактується як вид інвестиції;

– підготовка кадрів для економіки країни, але без виходу на рівень підрахунку їх впливу на еволюцію розміру валового національного продукту. Його прибічники вважають, що для успіху освітнього планування і реформ достатньо точно передбачити потребу всіх секторів економіки країни в кадрах.

Витрати на вищу освіту спрямовані на підвищення якості сукупної робочої сили. Через даний вид витрат суспільство впливає насамперед на людину. Сприяючи розвитку людини – головної продуктивної сили суспільства, витрати в сфері підготовки спеціалістів безумовно дають економічний ефект, що досягається в кінцевому рахунку завдяки росту продуктивності суспільної праці. У цьому плані існує стійкий двосторонній зв'язок між розвитком вищої освіти, що підвищує якість сукупної робочої сили, і суспільним виробництвом. Витрати на вищу освіту є частиною витрат на розширене відтворення сукупної робочої сили, тому що в умовах сучасного виробництва, створення матеріального продукту неможливо без участі у виробничому процесі інженерно-технічних робітників і

управлінських кадрів. У економічному змісті витрати на підготовку спеціалістів є витратами споживання, витратами на «споживче виробництво», на «виробництво другого роду». Праця працівників системи освіти і підготовки кадрів, на відміну від праці робітників матеріального виробництва, не упереднюється в товарах і не створює вартості.

Будучи по своїй економічній природі витратами споживання, витрати на підготовку спеціалістів не є водночас простим відрахуванням із національного доходу. Вони являють собою витрати, що надають живій праці спроможність створювати більшу кількість споживчих вартостей або створювати споживчі вартості більш високої якості, більш високого порядку, виробництво котрих недоступне для робітників, що не мають вищої освіти.

Витрати на освіту відрізняються від витрат на життєві засоби. По-перше, для споживання духовних благ, на відміну від споживання життєвих засобів, характерна динамічність. По-друге, найбільш поширеною формою організації задоволення потреб в духовних благах, як правило, є форма спільного колективного задоволення. По-третє, споживання переважної частини духовних благ є споживанням тривалого характеру, тому що знання можуть накопичуватися суспільством у специфічній формі, у свідомості людей і в речовинних формах духовного багатства (книги, наукові кінофільми, патенти і т. д.). На поверхні явищ довгостроковий характер споживання духовних благ надає витратам на освіту зовнішні риси, схожі з капітальними вкладеннями [3].

В сучасних умовах витрати на освіту містять у собі витрати на всебічний розвиток особистості. Надалі будуть підвищуватися витрати на освіту, обумовлені вимогами всебічного, гармонічного розвитку людини. Зараз значна частина національного доходу направляється на спільне задоволення потреб людей через суспільні фонди споживання, причому вони є основною формою задоволення інтелектуальних, духовних потреб людей, у тому числі їхніх потреб в освіті.

Засоби на вищу освіту надходять з національного доходу, що створюється працівниками матеріального виробництва. За рахунок національного доходу формуються суспільні фонди споживання, ресурси яких направляються на безкоштовне навчання і підвищення кваліфікації, безоплатну поміч, посібники, пенсії, стипендії, оплату

чергових відпусток, безкоштовні і по пільгових цінах путівки в санаторії і будинки відпочинку, утримання дітей у дошкільних закладах і на ряд інших виплат і пільг.

Фінансування вищої освіти вимагає залучення як державних, так і приватних засобів. Державне фінансування вищої освіти зберігає свою важливість. Диверсифікованість джерела фінансування є відображенням тієї підтримки, що суспільство робить вищій освіті, і має потребу в подальшому розширенні з метою забезпечення розвитку вищої освіти, підвищення її ефективності і підтримки на належному рівні її якості й адекватності. Державна підтримка вищої освіти як і раніше має найважливіше значення для забезпечення збалансованого рішення освітніх і суспільних задач [1, с. 50–54].

Суспільство повинно сприяти розвитку освіти, через залучення державних, регіональних, коштів підприємств, фізичних осіб та окремих меценатів, що характерно для розвинутих країн. Оскільки саме рівень освіченості населення має прямий вплив на економічний та соціальний розвиток.

Вищим навчальним закладам повинна бути надана автономія в їх внутрішніх справах, однак така автономія повинна супроводжуватися чіткою підзвітністю уряду, учням і суспільству в цілому.

Висновки. Мета чергового етапу реформування системи освіти – створити гнучкий, відкритий механізм фінансування здатний забезпечити: підйом України у сфері вищої освіти і її стійкий розвиток; економічний підйом, соціальну і професійну мобільність та гідний рівень життя людей; оволодіння кожною бажаною людиною, основними знаннями і цінностями, які несе в собі вища освіта.

Для цього необхідно забезпечити фінансову стабільність функціонування системи вищої освіти, на основі введення соціальних і освітніх стандартів, фінансових нормативів; поетапний перехід до інвестиційно-інноваційної моделі управління системою вищої освіти, орієнтованою на безперервний процес оновлення механізмів фінансування освіти і парку інноваційних технологій, максимальна можлива різноманітність механізмів фінансування, що відповідають запитам різних груп населення і забезпечують можливість реалізації індивідуальних потреб та інтересів особистості. Забезпечити рівність можливостей отримання і використання вищої освіти на всіх етапах життєвого шляху людини, незалежно від його соціального положення

і вибраної ним на даний момент сфери професійної діяльності. Відстеження і поступове згладжування існуючих проблем, що виникатимуть у майбутньому у механізмі фінансування освітньої нерівності.

- 1.Добровольська Л. Деякі аспекти державного фінансування вищої освіти / Л. Добровольська // Фінанси України. – 2008. – № 8. – С. 50–54.
- 2.Вища освіта України – європейський вимір: стан, проблеми, перспективи: Інформаційно-аналітичні матеріали до засідання підсумкової колегії міністерства освіти і науки / [Уклад.: М. М. Фоменко, В. Є. Кашперський, С. С. Кретович, Є. Б. Коломієць]; под. ред. Я.Я. Болюбаш. – К., 2008. – 21 березня. – 103 с.
- 3.Куценко В. Соціально-економічна модифікація в контексті побудови соціальної держави в Україні / В. Куценко// Економіка України. – 2004. – № 11. – С. 77–85.
- 4.Молчанов И. Н. Динамика современного высшего образования: монография / И. Н. Молчанов. – Ростов-н/Д: РГЭА, 1999. – 263 с.
- 5.Освіта України – 2006: Інформаційно-аналітичні матеріали діяльності Міністерства освіти і науки України у 2006 р. та головні завдання на 2007 р. / [Уклад.: А. В. Кудін, К. М. Левківський, В. П. Погребняк і др.]; под. ред. С. М. Ніколаєнка. – К.: Знання, 2007. – 175 с.
- 6.Статистичний щорічник України за 2010 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ukrstat.gov.ua.

УДК 336.717

Калініченко Л. Л., к.е.н., доцент

Українська державна академія залізничного транспорту

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНОГО БАНКУ

В статті розглянуто аспекти діяльності банку, які впливають на задоволення потреб клієнта задля досягнення сучасних конкурентних переваг з метою підвищення конкурентоспроможності банку.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентні переваги, менеджмент якості банку, стандарти якості.

Калініченко Л. Л.